

Ագրոտուրիզմ

գյուղատնտեսությունը որպես ճանապարհորդության ձև

Ի՞նչ է ագրոտուրիզմը

Ագրոտուրիզմը (կամ ագրո-տուրիզմ) զբոսաշրջության այն ուղղությունն է, երբ մարդիկ այցելում են գյուղատնտեսական տարածքներ՝ ծանոթանալու գյուղական կյանքի ավանդույթներին, մասնակցելու գյուղատնտեսական աշխատանքներին, համոզվելու տեղական ուտեստներ և ապրելու գյուղի բնական միջավայրում:

Այն միավորում է **գյուղատնտեսությունը** և **զբոսաշրջությունը**, ստեղծելով եկամտի նոր աղբյուր գյուղացիների համար ու միաժամանակ եզակի փորձառություն զբոսաշրջիկների համար: Ագրոտուրիզմը զբոսաշրջության յուրահատուկ ուղղություն է, որը միավորում է գյուղատնտեսությունը, գյուղական կյանքը և ճանապարհորդությունը: Պարզ խոսքով՝ զբոսաշրջիկը ոչ միայն գալիս է գյուղ տեսնելու համար, այլ նաև ակտիվորեն մասնակցում է գյուղական գործերին, ծանոթանում ավանդույթներին և վայելում բնության հանգիստը:

Ագրոտուրիզմը կարելի է սահմանել որպես՝

Գյուղական տնտեսություններում կամ գյուղական միջավայրում կազմակերպվող զբոսաշրջային գործունեություն, որի հիմնական նպատակը գյուղատնտեսական գործընթացներին, գյուղական կենցաղին և մշակութային ավանդույթներին ծանոթանալն է:

Այլ կերպ ասած՝ եթե էկո-տուրիզմը կենտրոնանում է բնության պահպանության ու ուսումնասիրության վրա, ապա ագրոտուրիզմը կենտրոնանում է մարդու ու գյուղատնտեսական միջավայրի փոխգործակցության վրա:

Ագրոտուրիզմի առանձնահատկություններն են՝

- **Քաղաքից դեպի գյուղ** – զբոսաշրջիկը գնում է ոչ թե բարձրահարկ հյուրանոց, այլ գյուղի տուն կամ ֆերմա:
- **Դիտորդից մասնակից** – նա միայն չի նայում, այլ սովորում ու մասնակցում է՝ կով կթել, հաց թխել, խաղող հավաքել:
- **Սնունդը՝ աղբյուրից** – ուտեստները պատրաստվում են տեղում աճեցված կամ արտադրված մթերքով:

- **Մշակույթ և ավանդույթ** – բացի աշխատանքից, զբոսաշրջիկը ծանոթանում է տեղական երգերին, պարերին, հագուստին:

Ագրոտուրիզմի բաղադրիչները

Ագրոտուրիզմը սովորաբար ներառում է հետևյալ հիմնական տարրերը.

1. **Գյուղատնտեսական արտադրանք** – մրգերի, բանջարեղենի, գինու, պանրի կամ մեղրի արտադրության ներկայացում:
2. **Գյուղական կենցաղի փորձառություն** – գյուղական տան պայմաններում գիշերակաց, ավանդական հյուրասիրություն:
3. **Մշակութային ու կրթական արժեքներ** – ֆոլկլորային երեկոներ, գյուղական տոնակատարությունների մասնակցություն:
4. **Էկո-հանգիստ** – բնության հետ կապի վերականգնում, բացօթյա ակտիվություններ:

Ագրոտուրիզմը կարող է տարբեր ձևեր ստանալ՝

- **Ուղղակի ագրոտուրիզմ** – զբոսաշրջիկը գնում է \$երմա կամ այգի և անմիջականորեն մասնակցում գյուղատնտեսական աշխատանքին:
- **Անուղղակի ագրոտուրիզմ** – զբոսաշրջիկը օգտվում է գյուղատնտեսական արտադրանքից (օր.՝ գինու համտես) կամ պարզապես հանգստանում գյուղական միջավայրում:

Ինչու՞ են մարդիկ ընտրում ագրոտուրիզմը

- **Չոզնածություն քաղաքային կյանքից** – արագ ռիթմից փախուստ դեպի բնություն:
- **Նոր փորձառություն** – ոչ բոլորն են իրենց կյանքում գոմը տեսել, էլ ուր մնաց կով կթել:
- **Իրական սնունդ** – «farm-to-table» սկզբունքով ուտել պատրաստված սնունդը շատ ավելի թարմ ու հետաքրքիր է:
- **Չոզնոր կապ** – մարդիկ փնտրում են պարզություն, ավանդույթներ և իրական շփում:

Այսպիսով, ագրոտուրիզմը սովորական հանգիստ չէ: Դա մի ամբողջ փիլիսոփայություն է, որը միաժամանակ ծառայում է զբոսաշրջիկին (հանգստի ու փորձառության համար), գյուղացուն (լրացուցիչ եկամուտ ստանալու համար) և պետությանը (գյուղական համայնքների զարգացում ապահովելու համար):

Ագրոտուրիզմի կարևորությունը

Ագրոտուրիզմը միայն «գյուղ գնալ և հանգստանալ» չէ: Այն իրականում ունի տնտեսական, սոցիալական, մշակութային և էկոլոգիական մեծ արժեք: Նրան կարելի է դիտարկել որպես գյուղի և քաղաքի միջև **կամուրջ**, որը մի կողմից օգնում է գյուղացիներին, մյուս կողմից՝ հարստացնում է գրոսաշրջիկի փորձառությունը:

Տնտեսական կարևորություն

1. **Եկամուտների դիվերսիֆիկացում** – գյուղացին այլևս կախված չէ միայն բերքի վաճառքից: Բերքահավաքի սեզոնից դուրս էլ կարող է եկամուտ ստանալ՝ հյուրատուն բացելով կամ տուրեր կազմակերպելով:
2. **Նոր աշխատատեղեր** – գյուղերում ստեղծվում են նոր աշխատանքներ. հյուրընկալող անձնակազմ, գիղեր, վարորդներ, վարպետաց դասերի կազմակերպիչներ:
3. **Տեղական արտադրանքի շուկա** – գրոսաշրջիկները հաճախ գնում են տեղական մեղր, գինի, չիր, պանիր, և դա ուղիղ աջակցություն է գյուղատնտեսներին:
4. **Ներդրումների ներգրավում** – ագրոտուրիզմի զարգացումը խթանում է ներդրումներ ենթակառուցվածքների մեջ՝ ճանապարհներ, հյուրատներ, ռեստորաններ:
5. **Տարածքային զարգացում** – գյուղերը դառնում են ոչ միայն ապրանքի արտադրող, այլև ծառայություն մատուցող տարածքներ:

Սոցիալական կարևորություն

1. **Գյուղի ու քաղաքի կապի ամրապնդում** – քաղաքաբնակ մարդիկ տեսնում են, թե որտեղից է գալիս իրենց սնունդը և ի՞նչ ջանք է պահանջում այն ստանալ:
2. **Գյուղի ժողովրդագրական խնդիրների մեղմում** – եթե գյուղացին լրացուցիչ եկամուտ ունի, նրա մոտ նվազում է քաղաքի արտագաղթելու անհրաժեշտությունը:
3. **Համայնքային համագործակցություն** – ագրոտուրիզմը պահանջում է համատեղ կազմակերպվածություն. հյուրատուն, խոհանոց, տրանսպորտ: Դա խթանում է համագյուղացիների համագործակցությունը:
4. **Կանանց և երիտասարդների ներգրավում** – ագրոտուրիզմում կարևոր դեր ունեն տեղական ուտեստները, ձեռագործները, անգլերեն լեզվի

իմացությունը. այս ամենը հատկապես երիտասարդներին ու կանանց նոր հնարավորություններ է տալիս:

Մշակութային կարևորություն

1. **Ավանդույթների պահպանում** – եթե զբոսաշրջիկները հետաքրքրված են հացի թխման, գինու պատրաստման կամ երգ ու պարի սովորելու հնարավորությամբ, գյուղացիներն ավելի մոտիվացված են պահպանել այդ սովորույթները:
2. **Տեղական ինքնության առաջխաղացում** – յուրաքանչյուր համայնք կարող է առանձնանալ իր «բրենդով». օրինակ՝ Արենի = գինի, Գյումրի = ձեռագործություն, Տավուշ = մեղր:
3. **Մշակութային փոխանակում** – գյուղացիները ոչ միայն սովորեցնում են իրենց ավանդույթները, այլև ծանոթանում են զբոսաշրջիկների մշակույթին: Սա խթանում է հանդուրժողականությունը և բաց մտածողությունը:

Կրթական կարևորություն

1. **Գիտելիք գյուղատնտեսության մասին** – շատ երեխաներ (և անգամ մեծահասակներ) չգիտեն, թե ինչպես են աճում մրգերը կամ ինչ աշխատանք է պահանջում անասնապահությունը: Ագրոտուրիզմը դարձնում է գյուղատնտեսությունը «կենդանի դասարան»:
2. **Բնապահպանական կրթություն** – զբոսաշրջիկները տեսնում են, թե ինչ կարևոր է ջրի խնայողությունը, հողի խնամքը, օրգանական արտադրությունը:
3. **Կայուն զարգացման ուսուցում** – ագրոտուրիզմը ցույց է տալիս, թե ինչպես կարելի է համատեղել տնտեսությունը, մշակույթը և բնապահպանությունը:

Շրջակա միջավայրի կարևորություն

1. **Էկոլոգիական մտածելակերպի զարգացում** – բնության հետ սերտ շփումը մեծացնում է մարդկանց պատասխանատվությունը շրջակա միջավայրի հանդեպ:
2. **Օրգանական գյուղատնտեսության խթանում** – զբոսաշրջիկները սովորաբար նախընտրում են բնական մթերք, ինչը դրդում է գյուղացիներին ավելի էկո-բարեկամ մոտեցումներ կիրառել:

3. **Կանաչ տարածքների պահպանում** – գյուղական բնության հանդեպ հետաքրքրությունը ստիպում է համայնքներին խնամել իրենց տարածքները:

Պետական և ազգային մակարդակի կարևորություն

1. **Չբուսաշրջության դիվերսիֆիկացում** – Չայաստանը հաճախ ընկալվում է որպես մշակութային կամ կրոնական տուրիզմի ուղղություն, մինչդեռ ագրոտուրիզմը կարող է դառնալ նոր «գրավիչ ապրանք»:
2. **Տարածքային հավասար զարգացում** – զբոսաշրջիկները չեն կենտրոնանում միայն Երևանում կամ մեծ քաղաքներում, այլ այցելում են մարզեր:
3. **Էկոնոմիկայի կայուն աճ** – գյուղատնտեսության և զբոսաշրջության միավորումը ստեղծում է նոր տնտեսական ճյուղ:
4. **Միջազգային ճանաչում** – ճիշտ ներկայացված ագրոտուրիզմը կարող է դառնալ երկրի այցեքարտը (ինչպես Իտալիայում կամ Վրաստանում գինու տուրիզմը):

Ագրոտուրիզմի կարևորությունը միայն գյուղացիների եկամուտ ավելացնելը չէ:

Դա համակողմանի մոտեցում է, որը միաժամանակ.

- աջակցում է տնտեսությանը,
- պահպանում է մշակույթը,
- կրթում է զբոսաշրջիկին,
- պաշտպանում է բնությունը,
- զարգացնում է ամբողջ համայնքը:

Այն գյուղին տալիս է «կյանքի նոր շունչ», իսկ զբոսաշրջիկին՝ փորձառություն, որը ոչ մի հյուրանոց չի կարող ապահովել:

Ագրոտուրիզմի հիմնական ձևերը

- **Ֆերմայի այցելություններ** – հնարավորություն տեսնելու կենդանիներին, ծանոթանալու գյուղատնտեսական աշխատանքներին:
- **Ջնձի ու բերքահավաքի տուրեր** – խաղողահավաք, մրգահավաք, ձիթապտղի հավաք:
- **Խոհարարական փորձառություններ** – տեղական ուտեստների պատրաստում և համտեսում:

- **Գինեգործական ու պանրագործական տուրեր** – արտադրական գործընթացի դիտում ու համ Degustation:
- **Էկո-հանգստյան տներ և գյուղական հյուրատներ** – գիշերակաց գյուղում՝ տեղական ավանդույթներով:
- **Արտաքին ակտիվություններ** – ձիավարություն, թրթուրաշարժ մեքենաներով էքսկուրսիա, արշավներ գյուղի շրջակայքում:

Միջազգային փորձի հայտնի տարբերակներ են՝

- **Իտալիա** – գյուղական տները («Agriturismo») հյուրընկալում են զբոսաշրջիկներին՝ գինու, ձիթապտղի յուղի ու պանրի համտեսով:
- **Ֆրանսիա** – հայտնի են գինեգործական տուրերը և ֆերմաներում գիշերակացը:
- **Ճապոնիա** – հյուրերը կարող են ապրել գյուղական ընտանիքներում և սովորել բրինձ աճեցնել:
- **Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ** – մթերային տոնավաճառներ, գիշերակաց ֆերմաներում, աշնանային դղումի ֆերմաներ:

Ագրոտուրիզմի զարգացումը Հայաստանում

Հայաստանը, լինելով հին գյուղատնտեսական ավանդույթներով երկիր, ունի մեծ պոտենցիալ.

- **Գինեգործություն** – Արենիի խաղողահավաք, գինու համտես:
- **Ֆերմա-տուրեր** – Սյունիքում, Տավուշում, Գեղարքունիքում գյուղացիները կարող են ներկայացնել մեղվաբուծություն, անասնապահություն:
- **Էկո-գյուղական տներ** – հարմար են բնության գրկում հանգստի համար:
- **Ավանդական խոհանոց** – հաց թխելու, թթու դնելու, տոլմա փաթաթելու վարպետաց դասեր:
- **Բուսաբուծություն ու այգեգործություն** – ծիրանի, դեղձի, խնձորի բերքահավաք:

Ագրոտուրիզմը ոչ միայն գյուղական տնտեսության եկամուտներն է մեծացնում, այլև կամուրջ է դառնում քաղաքացիական հասարակության ու գյուղական համայնքների միջև: Այն հնարավորություն է տալիս զբոսաշրջիկին տեսնելու իրական գյուղական կյանքը, իսկ գյուղացուն՝ ներկայացնելու իր աշխատանքը որպես մշակութային ու տնտեսական արժեք:

